

פרשת בשלח (תשפ"ב)

ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם לא (ט"ז, ד')

רש"י הסביר על למען אנסנו, שהנסיון הוא שני דברים, שלא יותירו ממנו, דהיינו שבכל יום ויום לא יותירו ממנו עד בקר וגם שלא יצאו בשבת ללקוט. ולכאורה קשה דבפסוק כתיב למען אנסנו דוקא על זה שלקטו יום יום ולא בנוגע שלא ללקוט מן בשבת, כדכתיב ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתי אם לא, ורק בפסוק שאחר זה מדבר בנוגע לזה שנפל לחם משנה בערב שבת.

והנה, כאשר בני ישראל יחנו במרה כתיב (ט"ו, כ"ה) שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו, ורש"י הביא הגמרא בסנהדרין (נ"ו, ב') דשלש מצוות נצטווה במרה, שבת, פרה אדומה ודינים. וספורנו פירש שזה דכתיב ושם נסהו היינו לראות אם יקבל המצוות או לא, עכ"ד. ואולי יש לפרש שהנסיון שאמר הקב"ה במרה בנוגע למצוות שבת היה לראות אם בני ישראל ישמור השבת ולא יצאו ביום השבת ללקוט מן, כמו שאמר משה רבינו (ט"ז, כ"ו) ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו. ולפי זה ניחא מה שאמר רש"י כאן שהיה שתי נסיונות בנוגע למן, האחד שלא יותירו ממנו על בקר כמו שאמר בפסוק ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו, והשני, הנסיון שכבר נצטווה במרה בנוגע למצות שבת שלא יצאו העם ללקוט מן בשבת, וממילא היה באמת שני נסיונות כמו שמבואר ברש"י.

ולפ"ז יש לפרש ג"כ הלשון שאמר משה כשאמר לבני ישראל שבערב שבת יהיה לחם משנה (ט"ז, כ"ג), הוא אשר דבר ה' שבתון שבת קודש, והסביר הרשב"ם שהקב"ה כבר אמר שבתון שבת קודש למשה מיום ראשון והוא לא הגיד זה לבני ישראל עד עכשיו כשנפל לחם משנה ביום הששי. וצריך לעיין דכאשר אמר ה' למשה לעיל בפעם ראשון (ט"ז, ה') שיהיה לחם משנה ביום הששי לא אמר הלשון שבתון שבת קודש, ואם כן אימתי אמר ה' למשה שבתון שבת קודש. אבל לפי דברינו ניחא, שפעם ראשונה שדיבר הקב"ה למשה בנוגע למן היה מקודם לזה במרה כשנצטוו בני ישראל על השבת והנסיון היה אם בני ישראל יצאו בשבת ללקוט מן או לא, ואולי שהקב"ה אמר הלשון שבתון שבת קודש שם במרה וזה היה היום ראשון שאמר ה' למשה שנזכר הרשב"ם. (נ.מ.)

פרשת בשלח (תשפ"ב)

התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום (י"ד, י"ג)

יש לדקדק דהרי בני ישראל הוצרכו ישועה, והיה לו לומר את הישועה אשר יעשה ה' לכם היום. דלשון הפסוק פירושו שה' יהיה לו ישועה, וישתלשל שגם לכם יוצמח ישועה. אך רש"י כתב על זה דכתיב (י"ד, י"ט) ויסע מלאך אלוקים, דבכל מקום הוא אומר מלאך ה' וכאן מלאך אלוקים שהוא מידת הדין, מלמד שהיו בני ישראל נתונים אז בדין אם להנצל אם להתאבד עם מצרים. וידוע בספרים הקדושים דבעת שליטת הדין צריך להזהר להתפלל באופן שלא ירגישו המקטרגים ח"ו, דאז יכולים עוד לגרום נזק יותר גדול להעומד בצרה, ועל כן אז העצה להתפלל באופן שלא תהיה התפלה ישר על האיש שצריך ישועה, אלא שישתמע ממילא שגם זה האיש יהיה לו תשועה. וזהו שאמר משה רבינו ע"ה בראותו הצרה שנמצאים בה בני ישראל, התיצבו וראו את ישועת ה', בזה רמז בתפלתו על בני ישראל, שאם יאבדו בני ישראל ח"ו יהיה חילול השם שיאמרו המצריים ברעה הוציאם. ועל כן צריך ה' כביכול בעצמו להושיע למענו, וממילא אשר יעשה לכם היום, יהיה לבני ישראל גם כן ישועה, והקב"ה הסכים לתפלתו. (בן לאשרי)

אני לדודי